

CONSILIUL PENTRU PREVENIREA ȘI ELIMINAREA DISCRIMINĂRII ȘI ASIGURAREA EGALITĂȚII

СОВЕТ ПО ПРЕДУПРЕЖДЕНИЮ И ЛИКВИДАЦИИ ДИСКРИМИНАЦИИ И ОБЕСПЕЧЕНИЮ РАВЕНСТВА
COUNCIL ON THE PREVENTION AND ELIMINATION OF DISCRIMINATION AND ENSURING EQUALITY

Adresa: Republica Moldova, Chișinău, MD-2004
bd. Ștefan cel Mare și Sfânt nr.180, bir.405
tel.: +373 (0) 22 21-28-17

Адрес: Республика Молдова, Кишинёв, MD-2004
бул. Стефан чел Маре, 180, каб. 405
тел.: +373 (0) 22 21-28-17

DECIZIE din 19 ianuarie 2022 cauza nr. 260/21

Membrii Consiliului participanți la ședința de deliberare:

Ian FELDMAN – președinte
Svetlana DOLTU – membră
Andrei BRIGHIDIN – membru
Victorina LUCA – membră
Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru

au examinat susținerile scrise și verbale ale
persoanei interesate: XXXXX
reclamatului: Jurnal TV (ÎCS "Reforma Art" SRL) și
au deliberat, în ședință închisă, cu privire la următoarele.

I. Obiectul plângerii

Instigare la discriminare pe criteriul de origine etnică manifestată prin intermediul mijloacelor de informare în masă.

II. Admisibilitatea obiectului plângerii

Plângerea corespunde cerințelor art. 13 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 și nu ridică excepțiile de inadmisibilitate prevăzute de pct. 42 din Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012.

III. Susținerile părților

Alegațiile persoanei interesate

- 3.1 Persona interesată declară că, la data de 09 octombrie 2021 și la data de 11 octombrie 2021, în emisiunea Jurnalul Săptămânii a postului de televiziune Jurnal TV și pe portalul www.jurnaltv.md, au fost plasate informații referitoare la comiterea presupuselor fapte cu caracter infracțional violent de către anumite persoane concrete, despre care se menționează în reportaje, de mai multe ori, că sunt ceceni.
- 3.2 Persona interesată susține că evidențierea etniei, în contextul relatărilor despre anumite evenimente sau acțiuni negative, instigă publicul la discriminarea grupului vizat și promovează stereotipurile etnice. Persona interesată menționează că astfel s-a admis un limbaj discriminator pe criteriu de etnie la adresa persoanelor de etnie cecenă.
- 3.3 Persona interesată adaugă că materialul jurnalistic a fost difuzat la un post de televiziune, fiind posibilă în acest mod vizionarea acestuia de către un cerc nelimitat de persoane. Mai mult, și la momentul actual, reportajele sunt plasate în continuare pe site-ul www.jurnaltv.md.

- 3.4 Persoana interesată precizează că nu are antecedente penale și nici administrative, iar reportajele difuzate de reclamat, pe lângă faptul că au dus publicul în eroare prin conținutul informației neveridice, au avut un impact nefavorabil asupra afacerii sale, știrbindu-i din imaginea bună care a avut-o în mediul de afaceri.

Poziția reclamatului

- 3.5 Reclamatul nu recunoaște fapta de discriminare imputată. Astfel, susține că conținutul reportajului nu are nici ca obiect, nici ca intenție discriminarea vreunei persoane, pe anumite criterii, mai ales pe criteriul de etnie/naționalitate. Toate mențiunile despre indicarea naționalității cecene nu au fost efectuate cu tentă de discriminare, ci de individualizare a persoanei interesate, pentru a informa publicul larg complet, corect și sub toate aspectele.
- 3.6 Reclamatul declară că reportajul supus discuției și contextul enunțării naționalității persoanei interesate nu conține nici deosebire, nici excludere, nici restricție ori preferință. Dimpotrivă, reclamantul comunică că doar s-a făcut concretizarea etniei persoanei interesate, pentru a accentua posibila participare a acesteia în cadrul unui grup criminal organizat, cercetat de organele de drept din țară.
- 3.7 Reclamatul este de părere că reportajul respectă limitele libertății de exprimare și că acesta se fundamentează pe materialele din dosarul penal, se referă la declarațiile martorilor și victimelor infracțiunilor, în care, posibil, este implicată persoana interesată, precum și respectă deontologia jurnalistică.
- 3.8 Reclamatul apreciază plângerea ca fiind o tentativă de intimidare a presei pentru expunerea informațiilor despre persoana interesată, mai ales că ultima a inițiat procese de judecată și administrative în fața altor autorități, scopul fiind evident - pedepsirea Jurnal TV pentru informațiile difuzate și cenzurarea postului de televiziune, pe viitor.
- 3.9 Reieșind din circumstanțele expuse, reclamatul solicită respingerea plângerii și încetarea examinării cauzei.

IV. Dreptul relevant

- 4.1 **Constituția Republicii Moldova la art. 32 alin. (2)** stabilește că libertatea exprimării nu poate prejudicia onoarea, demnitatea sau dreptul altei persoane la viziune proprie; **art. 32 alin. (3)** prevede că sunt interzise și pedepsite prin lege contestarea și defăimarea statului și a poporului, îndemnul la război de agresiune, la ură națională, rasială sau religioasă, incitarea la discriminare, la separatism teritorial, la violență publică, precum și alte manifestări ce atentează la regimul constituțional; **art. 34 alin. (3)** stipulează că dreptul la informație nu trebuie să prejudicieze măsurile de protecție a cetățenilor sau siguranța națională; **art. 34 alin. (4)** menționează că mijloacele de informare publică, de stat sau private, sunt obligate să asigure informarea corectă a opiniei publice; **art. 54 alin. (2)** prevede că exercițiul drepturilor și libertăților nu poate fi supus altor restrângeri decât celor prevăzute de lege, care corespund normelor unanim recunoscute ale dreptului internațional și sunt necesare în interesele securității naționale, integrității teritoriale, bunăstării economice a țării, ordinii publice, în scopul prevenirii tulburărilor în masă și infracțiunilor, protejării drepturilor, libertăților și demnității altor persoane, împiedicării divulgării informațiilor confidențiale sau garantării autorității și imparțialității justiției.
- 4.2 **Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice la art. 19 alin. (1)** stabilește că nimeni nu trebuie să aibă de suferit din cauza opiniilor sale; **art. 19 alin. (2)** statuează că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare; acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a răspândi informații și idei de orice fel, indiferent de frontiere, sub formă orală, scrisă, tipărită ori artistică, sau prin orice alt

mijloc, la alegerea sa; **art. 19 alin. (3)** menționează că exercitarea libertății de exprimare comportă obligații și răspundere specială. În consecință, ea poate fi supusă anumitor limitări care trebuie însă stabilite în mod expres prin lege și care sunt necesare: **a)** respectării drepturilor sau reputației altora; **b)** apărării securității naționale, ordinii publice, sănătății sau moralității publice; **art. 20 alin. (2)** prevede că orice îndemn la ură națională, rasială sau religioasă care constituie o incitare la discriminare, la ostilitate sau la violență este interzis prin lege; **art. 26** statuează că toate persoanele sunt egale în fața legii și au, fără discriminare, dreptul la o ocrotire egală din partea legii. În această privință legea trebuie să interzică orice discriminare și să garanteze tuturor persoanelor o ocrotire egală și eficace contra oricărei discriminări, în special de rasă, culoare, sex, limbă, religie, opinie politică sau orice altă opinie, origine națională sau socială, avere, naștere sau întemeiată pe orice altă împrejurare.

- 4.3 Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale la art. 10** menționează că orice persoană are dreptul la libertate de exprimare. Acest drept include libertatea de opinie și libertatea de a primi sau a comunica informații ori idei fără amestecul autorităților publice și fără a ține seama de frontiere. Prezentul articol nu împiedică Statele să supună societățile de radiodifuziune, cinematografie sau televiziune unui regim de autorizare. Exercitarea acestor libertăți ce comportă îndatoriri și responsabilități poate fi supusă unor formalități, condiții, restrângeri sau sancțiuni prevăzute de lege care, într-o societate democratică, constituie măsuri necesare pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, apărarea ordinii și prevenirea infracțiunilor, protecția sănătății, a moralei, a reputației sau a drepturilor altora, pentru a împiedica divulgarea informațiilor confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 14** prevede că exercitarea drepturilor și libertăților recunoscute de prezenta convenție trebuie să fie asigurată fără nici o deosebire bazată, în special, pe sex, rasă, culoare, limbă, religie, opinii politice sau orice alte opinii, origine națională și socială, apartenență la o minoritate națională, avere, naștere sau orice altă situație.
- 4.4 Recomandarea de politică generală nr. 13 ECRI din 24 iunie 2011 la pct. 10 lit. b)** recomandă guvernelor statelor membre să încurajeze mass-media să nu menționeze originea etnică a unei persoane numită în articole sau reportaje, dacă acest lucru nu este esențial pentru înțelegerea evenimentelor.
- 4.5 Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012 la art. 1 alin. (1)** stabilește că scopul prezentei legi este prevenirea și combaterea discriminării, precum și asigurarea egalității tuturor persoanelor aflate pe teritoriul Republicii Moldova în sferile politică, economică, socială, culturală și alte sfere ale vieții, fără deosebire de rasă, culoare, naționalitate, origine etnică, limbă, religie sau convingeri, sex, vârstă, dizabilitate, opinie, apartenență politică sau orice alt criteriu similar; **art. 2** oferă definiția instigării la discriminare ca fiind orice comportament prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată în scopul discriminării unei terțe persoane pe baza criteriilor stipulate de prezenta lege; **art. 3** stabilește că subiecți în domeniul discriminării sunt persoanele fizice și juridice din domeniul public și privat; **art. 4 lit. b)** stipulează drept formă gravă de discriminare susținerea discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă; **art. 12 alin. (1) lit. i)** indică că Consiliul examinează plângerile persoanelor care se consideră a fi victime ale discriminării; **art. 15 alin. (1)** menționează că sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie instigare la discriminare revine persoanei despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie; **art. 15 alin. (4)** notează că în urma examinării plângerii, Consiliul adoptă o decizie motivată cu majoritatea voturilor membrilor săi. Decizia Consiliului

include și recomandări în vederea asigurării repunerii în drepturi a victimei și a prevenirii faptelor similare pe viitor.

- 4.6 Regulamentul de activitate al Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității, aprobat prin Legea nr. 298/2012 la pct. 56** stipulează că petiționarul sau, după caz, persoana interesată trebuie să prezinte fapte și eventuale probe care susțin plângerea, iar reclamatului îi revine sarcina de a proba că faptele nu constituie discriminare; **pct. 65** stabilește că decizia Consiliului poate fi contestată în instanța de contencios administrativ. Decizia rămasă definitivă este un act oficial, executoriu pentru subiecții vizați.
- 4.7 Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64/2010 la art. 2** oferă definiția de investigație jurnalistică ca fiind cercetare rezonabilă a faptelor de către mass-media pentru realizarea unui material jurnalistic; **art. 3 alin. (1)** menționează că orice persoană are dreptul la libertatea de exprimare. Acest drept cuprinde libertatea de a căuta, de a primi și de a comunica fapte și idei; **art. 3 alin. (2)** stabilește că libertatea de exprimare protejează atât conținutul, cât și forma informației exprimate, inclusiv a informației care ofensează, șochează sau deranjează; **art. 3 alin. (3)** prevede că exercitarea libertății de exprimare poate fi supusă unor restrângeri prevăzute de lege, necesare într-o societate democratică pentru securitatea națională, integritatea teritorială sau siguranța publică, pentru a apăra ordinea și a preveni infracțiunile, pentru a proteja sănătatea și morala, reputația sau drepturile altora, pentru a împiedica divulgarea de informații confidențiale sau pentru a garanta autoritatea și imparțialitatea puterii judecătorești; **art. 3 alin. (5)** notează că garanțiile privind libertatea de exprimare nu se extind asupra discursurilor care incită la ură sau la violență; **art. 4 alin. (1)** stipulează că statul garantează libertatea de exprimare a mass-mediei. Nimeni nu poate interzice sau împiedica mass-media să răspândească informații de interes public decât în condițiile legii; **art. 5 alin. (1)** prevede că independența editorială a mass-mediei este recunoscută și garantată de lege. Cenzura este interzisă; **art. 5 alin. (2)** stabilește că se interzice ingerința în activitatea editorială a mass-mediei, cu excepția cazurilor prevăzute de lege. În cazul în care ingerința este prevăzută de lege, ea urmează a fi interpretată limitativ; **art. 6 alin. (1)** notează că orice persoană are libertatea de a primi informații de interes public prin intermediul mass-mediei; **art. 7 alin. (1)** stipulează că orice persoană are dreptul la apărarea onoarei, demnității și reputației sale profesionale lezate prin răspândirea relatărilor false cu privire la fapte, a judecăților de valoare fără substrat factologic suficient sau prin injurie; **art. 10 alin. (1)** menționează că orice persoană are dreptul la respectul vieții private și de familie; **art. 10 alin. (2)** stipulează că dreptul la respectul vieții private și de familie nu se extinde asupra informațiilor despre viața privată și de familie răspândite cu acordul expres sau tacit al persoanei sau obținute în locurile publice când persoana nu poate conta, în mod rezonabil, pe intimitate; **art. 10 alin. (3)** prevede că nimeni nu poate fi tras la răspundere pentru că a făcut publice informații despre viața privată și de familie a persoanei dacă interesul public de a le cunoaște depășește interesul persoanei vizate de a nu răspândi informația.
- 4.8 Codul deontologic al jurnalistului din Republica Moldova (în redacție nouă) la pct. 1.6** prevede că activitatea profesională a jurnalistului este incompatibilă cu diseminarea mesajelor interzise de lege (discursul instigator la ură, la homofobie, la antisemitism, la discriminare etc.), precum și cu activitatea de propagandă politică, religioasă și de agitație electorală; **pct. 3.19** stipulează că jurnalistul menționează apartenența etnică, opiniile politice, convingerile religioase, orientarea sexuală și alt gen de informații sensibile ale unei persoane doar când acest lucru este relevant din punct de vedere editorial.

V. În concluzie, Consiliul reține următoarele

- 5.1 Din materialele dosarului, Consiliul stabilește că urmează să se pronunțe asupra existenței faptei de instigare la discriminare pe criteriul de origine etnică manifestată prin intermediul mijloacelor de informare în masă.
- 5.2 Consiliul reamintește că atât legislația națională (art. 15 alin. (1) și art. 19 din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012), cât și practica Curții Europene a Drepturilor Omului (printre multe altele, a se vedea cauza D. H. și alții c. Republicii Cehe par. 82-84, par.177, cauza Chassagnou și alții c. Franței par. 91-92, Timishev c. Rusiei par. 57) stabilesc o regulă specială referitor la sarcina probei în litigiile privind discriminarea, și anume: sarcina probei trece la reclamat atunci când petiționarul/persoana interesată prezintă dovezi din care se poate prezuma că a existat un tratament discriminatoriu.
- 5.3 Pentru a institui prezumția instigării la discriminare, persoana interesată urma să prezinte fapte care ar arăta existența cumulativă a următoarelor elemente:
 - a) existența comportamentului prin care o persoană aplică presiuni sau afișează o conduită intenționată
 - b) cu scopul discriminării unei terțe persoane
 - c) în baza unui criteriu protejat.
- 5.4 Analizând alegațiile persoanei interesate, Consiliul stabilește că prezumția instigării la discriminare pe criteriul de origine etnică manifestată prin intermediul mijloacelor de informare în masă, a fost instituită. În acest sens, Consiliul reține drept comportament intenționat accentuarea de către reclamat în cadrul unor reportaje a apartenenței etnice a anumitor persoane. Consiliul prezumă că efectul acestei acțiuni (evidențierea apartenenței etnice într-un context negativ) ar constitui stigmatizarea grupului vizat, perpetuarea prejudecăților negative care inundă societatea și instigă la discriminare și ură interetnică. Consiliul ia act că grupul țintit de această acțiune sunt persoanele aparținând etniei cecene. Totodată, Consiliul notează că impactul reportajelor este unul grav din considerentul că au fost răspândite prin intermediul mijloacelor de informare în masă.
- 5.5 Conform art. 15 alin. (1) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, sarcina de a proba că faptele în cauză nu constituie instigare la discriminare revine persoanei despre care se presupune că a comis fapta discriminatorie. Consiliul urmează să aprecieze caracterul comportamentului deplâns din perspectiva amplorii acestuia într-un context anumit, efectului acestuia asupra publicului și din perspectiva gradului de determinare a publicului la acțiuni discriminatorii.
- 5.6 În susținerea poziției sale, reclamatul afirmă că reportajele difuzate nu denotă în niciun fel o instigare la discriminare pe criteriul de origine etnică, considerând că nu constituie discriminare atunci când se individualizează persoana în baza etniei, în vederea informării sub toate aspectele publicul larg despre posibila participare a acesteia în cadrul unui grup criminal organizat.
- 5.7 Examinând materialele dosarului, Consiliul ține să noteze că în repetate rânduri a punctat că toleranța și respectarea demnității umane constituie fundamentul democrației și societății pluraliste. Prin urmare, este necesar ca în societățile democratice să se sancționeze sau chiar să se prevină sub orice formă expresiile care diseminează, incită, promovează sau justifică ura bazată pe intoleranță și stereotipuri. În mod clar, libertatea de exprimare acoperă nu numai informațiile și ideile primite favorabil sau cu indiferență ori considerate inofensive, dar și acele care șochează sau deranjează. Cu toate acestea, Consiliul atrage atenția că nu trebuie de ignorat faptul că exercitarea acestei libertăți comportă îndatoriri și responsabilități din partea celor care își exercită dreptul la libera exprimare. Deși libertatea de exprimare este una din libertățile fundamentale ale omului, aceasta nu este una absolută. Consiliul

consemnează că libertatea de exprimare poate și trebuie să fie restrânsă atunci când formele de exprimare a ideii, informației sau opiniei capătă forma unui discurs instigator la discriminare. Cu alte cuvinte, opiniile exprimate public care instigă la discriminare nu beneficiază de protecția art. 19 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice, art. 10 din Convenția pentru apărarea drepturilor omului și a libertăților fundamentale și nici de art. 3 alin. (5) din Legea cu privire la libertatea de exprimare nr. 64/2010.

- 5.8 Consiliul reamintește, de asemenea, că atunci când este pusă la dispoziția publicului o informație despre un anumit eveniment, aceasta trebuie să evite exprimările care ar putea duce, direct sau indirect, la perpetuarea stereotipurilor, stigmatizarea sau marginalizarea unor persoane sau grupuri de persoane. Consiliul accentuează că utilizarea etniei în contextul descrierii unor evenimente cu conotație negativă nu este altceva decât evidențierea statutului de minoritar în baza originii etnice și servește drept temei pentru luarea deciziilor cu impact disproporționat asupra membrilor comunității minoritare vizate, care nu au nici o legătură cu evenimentele relatate. Evidențierea etniei în reportaje, prin care se aduc la cunoștința publicului anumite fapte negative, contribuie la perpetuarea percepțiilor negative și la generalizări. Astfel, Consiliul conchide că publicarea și difuzarea materialelor în care se menționează etnia într-un context negativ, nu poate fi justificată prin nici un scop legitim într-o societate democratică.
- 5.9 În particular, analizând conținutul exprimărilor din reportajele contestate de persoana interesată ("Pușcărie și dosar de milioane", Jurnalul Săptămânii, 09 Octombrie 2021 și "Unul dintre autorii Schemei Bahamas de finanțare a PSRM divulgă, în premieră, detaliile finanțării ilicite", Jurnalul orei 19, News Politic, 11 octombrie 2021), Consiliul ajunge la concluzia că mesajul emanat în contextul examinat este pe măsură de a instiga populația la discriminarea persoanelor aparținând etniei cecene. În susținerea acestei concluzii, Consiliul notează că evidențierea etniei în conjunctura în care se relatează despre ilegalitățile comise de anumite persoane, pune într-o lumină negativă și toată comunitatea vizată, aici cecenă. Or, acest fapt transmite un semnal precum că acolo unde sunt ilegalități, ar fi prezenți și membrii comunității cecene. Aceasta este o preconcepție greșită, bazată pe stereotipurile negative referitoare la membrii comunității cecene. Respectiv, evidențierea etniei în contextul discuțiilor despre comiterea anumitor ilegalități nu face altceva decât să justifice și să consolideze prejudecată negativă față de această etnie, atitudine care într-o societate democratică nu poate fi tolerată.
- 5.10 De asemenea, Consiliul menționează că evidențierea etniei, în contextul examinat, nu comportă nici o valoare informațională care ar putea fi justificată de un interes public autentic. Consiliul nu neagă faptul că populația trebuie să cunoască despre sursele de finanțare a partidelor politice din țară, informații despre mediul de afaceri autohton, însă nu în contextul discuțiilor despre aspectul etnic al pretinselor ilegalități și finanțări ilicite. Consiliul a pornit de la ideea că, atât timp cât miza reportajelor a fost prezentarea unei investigații jurnalistice tangențiale subiectului "Schema Bahamas", evidențierea etniei persoanelor presupus implicate nu are valoare informațională.
- 5.11 Totodată, analizând conținutul exprimărilor contestate de persoana interesată din perspectiva amplitudinii acestora (ambele reportaje acumulând peste 114 000 de vizualizări doar pe site-ul www.jurnaltv.md, fiind distribuite și pe alte platforme online, cum ar fi, de exemplu, YouTube), Consiliul ajunge la concluzia că mesajul emanat în contextul examinat este pe măsură de a instiga populația la discriminarea persoanelor aparținând etniei cecene.

- 5.12 Acestea fiind explicate, Consiliul conchide că accentuarea apartenenței etnice a subiecților reportajului, în contextul general al investigației, creează prejudecăți în societate față de persoanele de etnie cecenă, duce la stigmatizarea grupului etnic și instigă la discriminare și ură interetnică.

Astfel, conducându-se de prevederile art. 1, 2, 3, art. 15 alin. (4) din Legea cu privire la asigurarea egalității nr. 121/2012, coroborat cu pct. 61 din Regulamentul cu privire la activitatea Consiliului pentru prevenirea și eliminarea discriminării și asigurarea egalității aprobat prin Legea nr. 298/2012,

CONSILIUL DECIDE

1. Faptele constatate reprezintă instigare la discriminare pe criteriul de origine etnică manifestată prin intermediul mijloacelor de informare în masă.
2. În vederea repunerii în drepturi, reclamatul va exclude din reportajele plasate în spațiul online sintagmele discriminatorii la adresa persoanelor de etnie cecenă.
3. În vederea prevenirii faptelor similare pe viitor, Consiliul recomandă reclamatului să depună toată diligența în vederea neadmiterii în viitor a situațiilor de promovare și susținere a discriminării prin intermediul mijloacelor de informare în masă.
4. Reclamatul va informa Consiliul, în termen de 30 zile din momentul recepționării prezentei decizii, despre măsurile planificate sau cele întreprinse în vederea executării recomandărilor formulate în pct. 2 și 3.
5. Decizia se comunică părților și va fi făcută publică pe adresa www.egalitate.md.
6. Decizia poate fi contestată, în decurs de 30 de zile de la data comunicării, la Judecătoria Chișinău, sediul Râșcani, situată pe adresa: mun. Chișinău, str. Kiev, 3.

Membrii Consiliului care au votat decizia:

Ian FELDMAN – președinte

Svetlana DOLTU – membră

Andrei BRIGHIDIN – membru

Victorina LUCA – membră

Evghenii Alexandrovici GOLOȘCEAPOV – membru